

İçindekiler

Kısaltmalar 7

Takdim 9

Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi 11

1. Adı, Mahlası ve Nisbeleri 11

2. Doğumu ve Vefatı 11

3. Eğitimi 12

4. Evliliği ve Memuriyet Hayatı 12

5. Şahsiyeti ve İlmi Kişiliği 14

6. İlmi Faaliyetleri 15

7. Eserleri 15

Selâmetü'l-insân fî muhâfazati'l-lisân 19

1. Adı, Telif Sebebi ve Tarihi 19

2. Muhtevası 20

3. Müellifin Metodu 28

4. Kaynakları 29

5. Literatürdeki Yeri 31

6. Nüshaları 33

Tahkikte Takip Edilen Yöntem 37

Kaynakça 39

Takdim

Elinizdeki bu eser, XVIII. yüzyıl Osmanlı âlimlerinden olup müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunan Kazasker Mirzazâde Mehmed Sâlim Efendi (ö. 1156/1743) tarafından 1142 (1730) yılında kaleme alınmış, sarf ve nahvin yanı sıra muhtelif konuları içerse de ağırlıklı olarak bir sözlük çalışmasıdır.

Eser mukaddime, on iki bölüm ve hâtime kısımlarından müteşekkildir. Sülâsî bablara ait özet bilgilerin yer aldığı mukaddimeden sonra 1-11. bölümlerde Arap dilinde müteaddî ve lâzım özelliği olan fiiller; “feale” ile “ef’ale”, sadece “ef’ale” ya da “feale” kalıbında kullanılan fiiller; zıt anlamlı isimler ile fiiller; itbâ‘, müzâvece, kalb, ibdâl, terhîm ve tasgîr konuları ile bunlara ait örnekler ve bilginlerin bu konulardaki görüşleri; iki şekilde okunduğu halde tashif olmadığı kabul edilen lafızlar; pelteklik sebebiyle iki şekilde telaffuz edildiğinde hatalı okuma olarak görülmeyen kelimeler ile örnek kelimeler eşliğinde müzekkerlik ve müenneslik konuları ele alınırken 12. bölümde Seâlibî’nin (ö. 429/1038) *Fıkhü’l-luga*’sından seçme bölümlere yer verilmiştir. Hâtime bölümünde ise nahiv ve sarf konularının dışında muhtelif mevzular işlenmiştir.

Eserini IV-X. (X-XVI.) asırlar aralığındaki kaynaklardan bilgileri genellikle özetleyerek ve seçme yaparak telif eden yazar, bazı kaynaklarda karmaşık olarak verilen mâlûmatı çalışmasında

başlıklar altında tasnif etmiş, gerekli gördüğünde kimi konular hakkında değerlendirmeler yapmış ve yer yer itirazlarda da bulunmuştur.

Bunun yanında, tekrardan kaçınmak amacıyla konuların geçtiği yerlere işaretle yetinen müellif, konu hakkında yeterli bilgi verdikten sonra daha fazla mâlûmat için ilgili kitaplara müracaat edilmesi gerektiğini de vurgulamıştır.

Selâmetü'l-insân, kaynak eserlerle içerik bakımından benzerlik gösterse de konu çeşitliliği ve bilgi yönünden benzerlerinden daha zengin, konuların ele alınışı itibariyle daha tertipli ve kendisinden istifade edilmesi bakımından daha pratik bir kitaptır.

Dr. Murat Sula
Trabzon, 2018